עין משפט נר מצוה

ל: האשה נקנית פרק ראשון קידושין

מסורת הש"ס

שבו א מיי׳ פ״ב מהל׳ סנהדרין הלכה ז סמג עשין כו טוש״ע חו״מ סימן י סעיף ג:

שכו ב מיי׳ פ״ב מהל׳ תרומות הל׳ ו סמג לאוין קפ טוש״ע יו״ד סימן קיג סעיף ח:

שכח ג ד מיי׳ פ״ו מהל׳ ממרים הל׳ ו סמג עשין קיג טוש״ע יו״ד סימן רמ סעיף ח:

שכט ה מיי׳ שם הלכה ט:

מוסף רש"י

כן בני הנערים. אלו התלמידים שאדם מעמיד מנערותו (תהלים קכב ד). אשר מילא את אשפתו. מלומם מלים. לא ירבשו כי ידברו את אויבים בשער. מלמדי חכמים זה למ״ד שמנאמים זה לת״ח בהלכה ונלחים בתלמיד זה לזה (שם ה). גרמי. כשר מת ומלמדי (ע״ז י. ושם ע״ב). וברואתי לו תורה תבלין. שהיא מצטלת את הרהורי עבירה, כלומר אם פגע בך מנוול זה מסטרו לימים המגרש אם אין הוא מיצוה כי (ב״ב סה.). רק רע כל היום. כל היום רשעו מתוספת (סוכה נב:). ה׳ לא יעזבנו בידו. כתריב כתיב (שם). הלא כה דברי כאש. ואם מפעפע את הכנחל, ומייט מתפוצץ, שהעלוקות ימוחו ממנו (שם). כאש. שממחם כל גופו (תענית ד:). וכפטיש יפרצץ סלע. מתחלק הסלע על ידו כלומר נלעלות (שבת פח:). לכו למים. משלה תורה למים, ומתיר לנגיס שתקו מים (שם). בשלמא בנו בידו. נאנק לו אשה, שדרכו של איש לחזר על אשה, אלא אתו בידו היא. יכי דרך אשה לחזר על איש (כתובות נב:). איש סיפק בידו לעשות. לכבד את אביו, שאין מיחת מתרים עליו (לקמן לה:). השוה הכתוב כבוד אב ואם לכבוד המקום. כנזירה שיה (נ״מ לב:).

תורה אור השלם

1. אָמַר לְחָכְמָה אֲחֹתִי
את ומדע לבינה תקרא:
משלי ז ד
2. קְשָׁרֵם עַל אֶצְבָּעֹתֶיךָ
כָּתְבֵם עַל לוּחַ לִבֶּךָ:
משלי ז ג
3. כַּחֲצִי בְיָד גִּבּוֹר כֵּן
בְּנֵי הַנְּעוּרִים:
תהלים קכז ד
4. חֲצֵי גִבּוֹר שְׁנוּנִים עִם
גַּחֲלֵי רְתָמִים:
תהלים קכ ד
5. חֲצֵיךָ שְׁנוּנִים עַמִּים
תַּחְתֶּיךָ יִפְּלוּ בְלֵב אוֹיְבֵי
הַמֶּלֶךְ:
תהלים מה ו
6. אַשְׁרֵי הַגֶּבֶר אֲשֶׁר
מִלֵּא אֶת אַשְׁפָּתוֹ מֵהֶם
לֹא יֵבֹשׁוּ כִּי יְדַבְּרוּ אֶת
אוֹיְבִים בַּשָּׁעַר:
תהלים קכז ה
7. עַל כֵּן יֵאָמֵר בְּסֵפֶר
מִלְחֲמוֹת יְיָ אֶת וָהֵב

8. וְשִׁמְתָּם אֶת דְּבָרַי אֵלֶּה עַל לְבַבְכֶם וְעַל נַפְשֹׁתֵכֶם וּקְשַׁרְתֶּם אֹתָם לְאוֹת
עַל יֶדְכֶם וְהָיוּ לְטוֹטָפֹת בֵּין עֵינֵיכֶם: דברים יא יח 9. הֲלוֹא אִם תֵּיטִיב שְׂאֵת וְאִם לֹא תֵיטִיב לַפֶּתַח חַטָּאת רֹבֵץ וְאֵלֶיךָ
תְּשׁוּקָתוֹ וְאַתָּה תִּמְשָׁל בּוֹ: בראשית ד ז 10. וַיֹּרְחוּ יְיָ אֶת רֵיחַ הַנִּיחֹחַ וַיֹּאמֶר יְיָ אֶל לִבּוֹ לֹא אֹסִף לְקַלֵּל עוֹד אֶת הָאֲדָמָה
בְּעבוּר הָאָדָם כִּי יֵצֶר לֵב הָאָדָם רַע מִנְּעָרָיו וְלֹא אֹסִף עוֹד לְהַכּוֹת אֶת כָּל חַי כַּאֲשֶׁר עָשִׂיתִי: בראשית ח כא 11. וַיִּרְא
יְיָ כִּי רַבָּה רָעַת הָאָדָם בָּאָרֶץ וְכָל יֵצֶר מַחְשְׁבֹת לִבּוֹ רַק רַע כָּל הַיּוֹם: בראשית ו ה 12. צוֹפֶה רָשָׁע לַצַּדִּיק וּמְבַקֵּשׁ
לַהֲמִיתוֹ: תהלים לז לב 13. הֲלוֹא כֹה דְבָרַי כָּאֵשׁ נְאֻם יְיָ וּכְפַטִּישׁ יְפֹצֵץ סָלַע: ירמיהו כג כט 14. הוֹי הוֹלֵי שָׁוְא לְבוֹ
לְמַיִם וַאֲשֶׁר אֵין לוֹ כֶּסֶף לְכוּ שִׁבְרוּ וְאִכְלוּ וּלְכוּ שִׁבְרוּ בְלוֹא כֶסֶף וּבְלוֹא מְחִיר יַיִן וְחָלָב: ישעיהו נה א 15. אַבְנֵים שָׁחֲקוּ מַיִם תִּשְׁטֹף סְפִיחֶיהָ עָפָר אֶרֶץ וְתִקְוַת אֱנוֹשׁ הַאבַדְתָּ: איוב יד יט 16. קוֹל נָשִׁים וְהוֹלִידוּ בָנִים וְכַנּוֹת וְקוֹל לַבְיָנִים נָשִׁים
לְמִים וַאֲשֶׁר אֵין לוֹ כֶּסֶף לְכוּ שִׁבְרוּ וְאִכְלוּ וּלְכוּ שִׁבְרוּ בְלוֹא כֶסֶף וּבְלוֹא מְחִיר יַיִן וְחָלָב: ישעיהו נה א 17. רְאֵה חַיִּים עִם אִשָּׁה אֲשֶׁר אָהַבְתָּ כֹּל יְמֵי חַיֵּי הֶבְלֶךָ אֲשֶׁר נָתַן לְךָ תַּחַת הַשֶּׁמֶשׁ כֹּל יְמֵי הֶבְלֶךָ כִּי הוּא חֶלְקְךָ בַּחַיִּים וּבַעֲמָלְךָ אֲשֶׁר אַתָּה עָמֵל תַּחַת
וְאֵת בְּנוֹתֵיכֶם תִּנוּ לַאֲנָשִׁים וְתֹלַדְנָה בָּנִים וּבָנוֹת וּרְבוּ שָׁם וְאַל תִּמְעָטוּ: ירמיהו כט ו 17. רְאֵה חַיִּים עִם אִשָּׁה אֲשֶׁר אָהַבְתָּ כֹּל יְמֵי חַיֵּי הֶבְלֶךָ כִּי הוּא חֶלְקְךָ בַּחַיִּים וּבַעֲמָלְךָ אֲשֶׁר אַתָּה עָמֵל תַּחַת
הַשֶּׁמֶשׁ: קהלת ט ט 18. כַּבֵּד אֶת אָבִיךָ וְאֶת אִמֶּךָ לְמַעַן יַאֲרִכֻן יָמֶיךָ עַל הָאֲדָמָה אֲשֶׁר יְיָ אֱלֹהֶיךָ נֹתֵן לָךְ: שמות כ יב 19. כַּבֵּד אֶת אָבִיךָ וְאֶת אִמֶּךָ כַּאֲשֶׁר צִוְּךָ יְיָ אֱלֹהֶיךָ לְמַעַן יַאֲרִיכֻן יָמֶיךָ וּלְמַעַן יִיטַב לָךְ: דברים ה טז 20. אִישׁ אִמּוֹ וְאָבִיו תִּירָאוּ וְאֶת שַׁבְּתֹתַי תִּשְׁמֹרוּ אֲנִי יְיָ
אֱלֹהֵיכֶם: ויקרא יט ג 21. אֶת יְיָ אֱלֹהֶיךָ תִּירָא וְאֹתוֹ תַעֲבֹד וּבִשְׁמוֹ תִּשָּׁבֵעַ: דברים ו יג 22. וּמִקְלַל אָבִיו וְאִמּוֹ מוֹת יוּמָת: שמות כא יז 23. וְאֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל תְּדַבֵּר לֵאמֹר אִישׁ אִישׁ כִּי יְקַלֵּל אֱלֹהָיו וְנָשָׂא חֶטְאוֹ: ויקרא כד טו

אם ברוֹל הוּא מתפוצץ. מימה להו קרא משמע שמפעפע מפולן סלע ומשברו[א] וכן קשה בפרק ד[ב]דיני ממונות (סנהדרין דף לב.) דקאמר מה פטיש מתחלק לכמה ניצוצות אף דברי תורה מתחלק לכמה טעמים ופס גרים דכ״ם מתלק וכ״ג מתחלק[ג] וים[ד]שנוסע כאן פס נראל הוא[ה] מפעפע ופס סלע הוא מפולן שנאמר הלא כה דברי כאש ופטיש יפולן סלע שמש מפעפע הכנחל ופטיש מפולן לת הסלע וכ״ם מפרש שהסלע משבר[ו] לת הנחל וה״ק ופטיש יפולן מכח סלע[ז] כלאמר במדבר[ח] מעשה נאחד שלקה סנפירינין[ט] לנוקנו נתנו על הסנדן והכה בקולנס נאבר הקולנס וחלק הסנדן והסנפירינין לת[י] ממקומו[יא]: **שיש** רשות אחרים עליה. ולפ״ג דמעשה יהיה לנעלה מדרבנן נעלמעלה[יב] מ״מ פיהה מלין אליה אליה אלא אלין נעלה:

ככך

אמור לחכמה אחותי את וגו׳ ואומר קשרם על אצבעותיך כתבם על לוח לבך ואומר כחצים ביד גבור כן בני הנעורים ואומר חצי גבור שנונים ואומר חציך שנונים עמים תחתיך יפלו ואומר אשרי הגבר אשר מלא את אשפתו מהם לא יבושו כי ידברו את אויבים בשער מאי את אויבים בשער אמר רבי חייא בר אבא אפי׳ האב ובנו הרב ותלמידו שעוסקין בתורה בשער אחד נעשים אויבים זה את זה ואינם זזים משם עד שנעשים אוהבים זה את זה שנאמר את והב בסופה אל תקרי בסופה אלא בסופה: ת״ר ושמחתם סם תם נמשלה תורה כסם חיים משל לארם שהכה את בנו מכה גדולה והניח לו רטיה על מכתו ואמר לו בני כל זמן שהרטיה זו על מכתך אכול מה שהנאתך ושתה מה שהנאתך ורחוץ בין בחמין בין בצונן ואין אתה מתיירא ואם אתה מעבירה הרי היא מעלה נומי כך הקב״ה אמר להם לישראל בני יצר הרע ובראתי לו תורה תבלין ואם אתם עוסקים בתורה אין אתם נמסרים בידו שנאמר הלא אם תטיב שאת ואם אין אתם עוסקין בתורה אתם נמסרים בידו שנא׳ לפתח חטאת רובץ ולא עוד אלא שכל משאו ומתנו בך שנאמר ואליך תשוקתו ואם אתה רוצה אתה מושל בו שנאמר ואתה תמשל בו ת״ר קשה יצר הרע שאפילו יוצרו קראו רע שנאמר כי יצר לב האדם רע מנעוריו אמר רב יצחק יצרו של אדם מתחדש עליו בכל יום שנאמר רק רע כל היום ואמר ר״ש בן לוי יצרו של אדם מתגבר עליו בכל יום ומבקש המיתו שנאמר צופה רשע לצדיק ומבקש להמיתו ואלמלא הקב״ה עוזרו אין יכול לו שנאמר אלהים לא יעזבנו בידו תנא דבי ר׳ ישמעאל בני אם פגע בך מנוול זה משכהו לבית המדרש אם אבן הוא נימוח ואם ברזל הוא מתפוצץ שנאמר הלא כה דברי כאש נאם ה׳ וכפטיש יפוצץ סלע אם אבן הוא נימוח שנאמר הוי כל צמא לכו למים ואומר אבנים שחקו מים: להשיאו אשה: מגלן דכתיב קחו נשים והולידו בנים ובנות וקחו לבניכם נשים ואת בנותיכם תנו לאנשים בשלמא בנו בידו אלא בתו בידו היא הבי קאמר להו ניתן לה מידי ולבשייה ונכסייה כי היכי דקפצו עלה אינשי: ללמדו אומנות: מגלן אמר חזקיה דאמר קרא ראה חיים עם אשה אשר אהבת אם אשה ממש היא כשם שחייב להשיאו אשה כך חייב ללמדו אומנות אם תורה היא כשם שחייב ללמדו תורה כך חייב ללמדו אומנות: ויש אומרים אף להשיטו בנהר: מאי טעמא חיותיה הוא: רבי יהודה אומר כל שאינו מלמדו אומנות מלמדו ליסטות: ליסטות ס״ד אלא כאילו מלמדו ליסטות מאי ביניהו איכא ביניהו דאמריה עיסקא: כל מצות האב על הבן וכו׳: מאי כל מצות האב על הבן אילימא כל מצותא דמיחייב אבא למיעבד לבריה נשים חייבות והתניא האב חייב בבנו למולו ולפדותו אביו אין אמו לא אמר רב יהודה הכי קאמר כל מצות האב המוטלת על הבן לעשות לאביו אחר אנשים ואחר נשים חייבין תנינא להא דת״ר איש אין לי אלא איש אשה מנין כשהוא אומר תיראו הרי כאן שנים א״כ מה ת״ל איש איש סיפק בידו לעשות אשה אין סיפק בידה לעשות מפני שרשות אחרים עליה אמר רב אידי בר אבין אמר רב נתגרשה שניהם שוים ת״ר נאמר כבד את אביך ואת אמך ונאמר כבד את ה׳ מהונך השוה הכתוב כבוד אב ואם לכבוד המקום נאמר איש אמו ואביו תיראו ונאמר את ה׳ אלהיך תירא ואותו תעבוד השוה הכתוב מוראת אב ואם למוראת המקום נאמר מקלל אביו ואמו מות יומת ונאמר איש כי יקלל אלהיו ונשא חטאו השוה הכתוב ברכת אב ואם לברכת המקום אבל בהכאה ודאי אי אפשר וכן בדין ששלשתן שותפין בו ת״ר שלשה שותפין הן באדם הקב״ה ואביו ואמו בזמן שאדם מכבד את אביו ואת אמו אמר הקב״ה מעלה אני עליהם כאילו דרתי ביניהם וכבדוני תניא רבי אומר גלוי וידוע לפני מי שאמר והיה העולם שבן מכבד את אמו יותר מאביו מפני שמשדלתו

א) שאין הפטיש מתחלק אלא הסלע. תוס׳ סנהדרין לד.; ולא יתכן להגיה כן כלל דמה לו להזכיר הפטיש הרי למיכר מה סלע מתחלק תעד בהך דהכא משמע שהברזל מתפוצץ. תוס׳ סוכה נב. ג. בתוס׳ הרא״ש כתוב שיש סלע שמשבר. ד. ואע״ג דלא כתיב יפוצצנו סלע הרבה פסוקים יש כעניין זה, אבנים שחקו מים פי׳ שחקו אותן המים. שם. ה. הוא אבן ספיר. תוס׳ סוכה נב: ו. ושקה לפרי״ם דבריהם מס׳ תענית (ד.). אמר כל ת״ח שאינו קשה כברזל אינו ת״ח שנאמר כפטיש יפוצץ סלע אלמא פטיש קשה ופוצץ את הסלע. שם ז. ואינה יכולה לשמש אביה. תוס׳ הרא״ש.

ח) [שנה קמה: סנהדרין ז:]. ט) ספר׳ פ׳ עקב (עירובין נד:). י) [ע״ז י:, ד) [ב״ב נח.]. ה) [נכתוב: הרי הוא אומנות שפעמים מפסיד ואיכא דאמרי אימנא. ספק, לשון ספוק שאינו ברשות אחרים, אבל אשה היא ברשות בעלה. השוה הכתוב ברכת אב. ששוים למיתה אחת שפגרף ומקלל אביו ואמו בסקילה. וכן בדין. שישוה: בכל מה שאפשר שהרי שלשתן שותפים בו. משדלתו. מפתה אותו. תרגום וכי יפתה [שמות כב, טו] ארי ישדל. בבור. דכתיב ככד את אביך, ומורא כתיב איש אמו ואביו תיראו. ולשון הר״ם במורים (פ״א) [פ״ו ה״ב] הקדים אב לאם לכבוד והקדים אם לאב למורא, ללמד ששניהם שוין בין למורא בין לכבוד, ע״כ. לא ידעתי למה עזב טעם האמור בגמ׳.

לעזי רש"י

בורפיליי״ש [בורבילי״ש]. אבעבועות. כיבים.

תום' ר"י הזקן

(מטעל) [מנוול]. יצר הרע. חייבא הוא. אם [יפול] לים יטבע. עיסקא. להיות פותר [לרי יהודה לא] הוי אומנות שפעמים מפסיד ואיכא דאמרי אימנא. ספק, לשון ספוק שאינו ברשות אחרים, אבל אשה היא ברשות בעלה. השוה הכתוב ברכת אב. ששוים למיתה אחת שפגרף ומקלל אביו ואמו בסקילה. וכן בדין. שישוה: בכל מה שאפשר שהרי שלשתן שותפים בו. משדלתו. מפתה אותו. תרגום וכי יפתה [שמות כב, טו] ארי ישדל. בבור. דכתיב ככד את אביך, ומורא כתיב איש אמו ואביו תיראו. ולשון הר״ם במורים (פ״א) [פ״ו ה״ב] הקדים אב לאם לכבוד והקדים אם לאב למורא, ללמד ששניהם שוין בין למורא בין לכבוד, ע״כ. לא ידעתי למה עזב טעם האמור בגמ׳.

מוסף תוספות

א. מדלא כתיב והפטיש יפוצצנו סלע וכן אנו רואים שהפטיש מפוצץ סלעים. תוס׳ שבת פח:

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com